

A SZOMOLNOKI MŰKEDVELOŐ SZINTÁRSULAT KÖNYVTÁRA A M. NEMZETI MŰZEUMBAN.

(Első közlemény.)

I.

Az a gyűjtemény, melyről a jelen lapok szólnak, Szomolnokról került s szinte egy fejezet a felsőmagyarországi városok szellemi életéből. A felsővidéket a szász telepítvényesek lepték el; régi telepítés, mely még az Árpádok idejéből veszi eredetét. A szepesi szászok ezek, kik sajátos részét alkotják a magyarországi németeknek. Nem az erdélyi szászok fajtája ez, dialektusuk is különböző, jellemük, szokásaik is. A XIX. század közepéig nagyon nehezen magyarosodtak nyelvüket illetőleg, de érzületüket tekintve, mindig hűséges fiai voltak a hazának. Kincses városaik tele vannak a kuruc kor emlékeivel. Ott küzdöttek THÖKÖLY, RÁKÓCZI lobogói alatt. Szerencsésebb fekvésük megóvta őket a török dúlástól s épen maradtak napjainkig pompás templomaik, ónémetstilű kastélyaik, bolthajtásos kapuik. Jelentékeny kultúra fejlődött bennük a harcos évek alatt is, melyet germán szívóssággal őriztek és gyarapítottak. A bányával bíró városok még jellegzetesebben mutatják a maguk sajátos típusát. A német diákélet plántálódott iskoláikba, melynek valamelyes nyomaira ma is akadni. Minden német volt e városokban s mégis szívesen valljuk őket a magunkénak, ahogy ők is Magyarországhoz tartozóknak érezték magukat mindig. Az irodalom is magába vette hagyományaikat. Legnépszerűbb regényíróink, JÓKAI s különösen MIKSZÁTH, otthon vannak a felvidéki városokban, ismerik — a hely fekvése szerint — egyenes vagy girbe-gurba utcáikat, tiszta, rendezett városaikat, privilégiumaikat, egyesületeiket.

Szomolnok a XVIII. században jelentékeny bányaváros volt. Pénzverő intézete s rézbányái bőségesen ontották a jövedelmet.

Azóta a pénzverő megszűnt s a gazdag rézerek megapadtak, a telhetetlen bányászcsákányok kiszedvén a javarészt a föld gyomrából. A bányászélet szórakozásai közé tartoztak a bányászájátékok, melyekkel sokat foglalkozik az egyre nagyobb elterjedésnek örvendő etnografia. Talán némi összefüggés lehetett a bányászok játécai s az úri műkedvelők társulata között, értve alatta, hogy amattól kedvet kaphattak ezek is. Mert különben a szomolnoki műkedvelő szintársulat teljesen hijjával van minden naiv és népies jellegnek. Valóságosan nagy szintársulat módjára szervezkedett, természetesen német mintára s teremtett a Szepesség egy kisebb bányavárosában virágzó szintársulatot akkor, mikor az ország magyar városaiban csak alig kezd vándorolni a Thespis kordéja, küzdve nyomorúsággal, balvéleménnyel, gúnnyal és közönnyel.

A szomolnoki Nádor-színház (Palatinal-Theater) már nem színház. Az épületet az állami dohánygyár vette át s a belső berendezést teljesen átalakította. Ma a gyár asztalosműhelye dolgozik benne.

A hagyomány messze visszanyulik a multba. A XVIII. század végére teszik a színház alapítását, tehát az első magyar szintársulattal, a KELEMEN Lászlóéval egy időre. A színház nevét a népszerű JÓZSEF nádoréhoz fűzik. Állítólag ő előtte tartották első előadásait; talán ő is résztvett ünnepélyes megnyitásán. JÓZSEF főherceget úgyszólván gyermekifjú korában 1795-ben ültették a nádori székre. Nem valószínű, hogy a szomolnoki bányászokhoz vette első időben útját; de ha csakugyan látta volna az első előadásokat, mindez megeshetett valóban még a XVIII. század legeslegvégén. Az első hiteles följegyzések (pénztári számadások, tagok névsora stb.) 1806-ból valók. Az iratok között nincs okmány, mely a megalakulásról szólana. Alapszabályok jellegével bíró határozatokat több ízben hoznak. Mind ebből annyit lehet kétségtelenül megállapítani, hogy 1806-ban a színház már fennáll s a szintársulat már működik.

A szintársulat «színházkedvelők egyesületének» nevezte magát. (Így fordíthatni le a német címet: «Gesellschaft der Theaterfreunde».) Tagjai közt, úgy látszik, a bányászok tisztviselői vittek

vezérszerepet, két legkiválóbb igazgatójuk két bányamérnök: CORZAN AVENDANO Gábor és PRYBILLA József. A műkedvelőket más tisztviselők és honoráciorok adták. Nem hiányoztak a nő-tagok sem, az illetők feleségei, leányai, rokonai. Maguk-választotta igazgatók vezették a színházat s a kamara-gróf (Kammer-Oberinspector) védnöksége alatt állottak. Nem tudni, mennyi alaptőkével rendelkeztek s honnan gyűlt ez össze s kaptak-e valamelyes segélyezést? Annyi bizonyos, hogy a szomolnoki színháznak volt pénze, mert abban a korban szinte páratlan dolgokat beszélnek róla.

Nemcsak hogy a színház 300—400 nézőt fogadhatott be, hanem hogy nagy és tökéletesen fölszerelt színpadjuk volt. A két említett igazgatónak, CORZANNAK és PRYBILLÁNAK köszönhetette a fölszerelést. (Az iratok szerint valószínűen a múlt század 10—20-as éveiből, legalább akkorra esik igazgatói tisztük.) A két mérnök ügyes, leleményes ember volt, jártak Bécsben, talán Németországban is s itthon alkalmazták tapasztalataikat. Forgószínpadot építettek, melyet a modern technika vívmányaként szokás emlegetni, bár legutóbb kezdenek vele fölthagyni. A sülyesztőkkel ellátott színpad alatt nagy fogaskerék volt, melynek egy fordulatára a háromszög alakú színpalakra előzetesen fölrakott díszítmények egyszerre megfordultak. Így voltak képesek a sok színváltozással járó darabokat is könnyen eljátszani.

Az iratokból teljesen hiányzik minden följegyzés a szabadságharc idejéből.¹ Valószínű, hogy e válságos időben a Nádor-színházat is becsukták s csak lezajlása után nyitották ki. 1859-ből valók az utolsó meglévő följegyzések. Nem tudni, voltaképen mennyi ideig állott fönn a színtársulat. Föloszlott. Megmaradt volna a ruhatár és a könyvtár. A ruhatár lassanként elkallódott, jórészt molyok fogára került; a könyvtárt a bányai igazgatóságban helyezték el. A bányai igazgatóságot áttették Selmeczbányára, a színházat 1890-ben az állami dohánygyár vette át. A könyvtár, úgy látszik, Szomolnokon maradt s mint a dohánygyár tulajdona, hogy ott helyben ne legyen útban, a kir. dohányjövedéki köz-

¹ Egy pénztári naplóban 1848. februári dátumok után 1851. következik.

ponti igazgatóságához került Budapestre s ott hevert egy ideig, míg végre figyelmessé lettek rá s a M. Nemzeti Múzeumhoz fordultak: elfogadná-e az egészet ajándékba? A Múzeum könyvtára örömmel fogadta a becses ajándékot s így került oda az 1900. év folyamán. Bizonyára sok hiányzik már belőle, kivált a szintársulat hivatalos irataiból, de így is megőrzött sok intim adatot s így is képét adja a szomolnoki Nádor-színház történetének.¹

II.

A színházkedvelők demokratikus egyesületet alkottak, a tagok egyforma jogokkal bírtak. Csak a protektor, a kamaragróf viselte addig a hivatalát, amíg neki tetszett; de valószínű, hogy a szomolnoki szini intendáns nem sokat avatkozott a dolgokba. Az igazgatót maguk közül választották egy esztendőre, mely megbízás újra át volt ruházható. Az igazgatóval együtt választották a könyv- és ruhatárnokot, a pénztárnokot és a díszletmestert. A műsorválasztás nem kizárólagos joga az igazgatónak. Fölváltva, más-más tagokkal közösen határozzák el, mit játszanak. Ha egyszer a darab megvan, az igazgató magához veszi, elolvassa s kiosztja a szerepeket, úgy látszik, teljes hatalommal. Ügyel rá, hogy a darab a közerkölcsöt ne sértse. Elkészíti a költségvetést, melyben benne van a szerepek kiírása, a szinlapok írása, a kiállításához szükséges költség stb. Mindennek meg kell történnie nyolc nap alatt. Az igazgató kötelessége gondoskodni a zenéről, a fűtésről, a világításról, a nézők és a színészek kiszolgálásáról, érte ezalatt a szolgazemélyzetet s a nélkülözhetetlen sugót. A fűtésről és világításról oly természetes s föl nem tűnő a megemlékezés, hogy föltehető: kifogástalan volt. Nagy szó ez abban az időben, mikor a Nemzeti Színház szinlapjain szükségesnek látják külön megnyugtanni a nézőket, hogy a színház a lehetőséghez képest fűtve lesz.² Előadáskor az első felvonás végével az igaz-

¹ Egy Szomolnokon 1896-ban kelt magyarázó irat felsorolja a róla szóló hagyomány adatait. (Aláírás olvashatatlan.) Selmezbányán a város levéltár, úgy látszik, nem őriz rávonatkozó adatokat.

² L. «A FÁNCSY-féle szinlapgyűjtemény a M. Nemzeti Múzeum könyvtárában» c. cikkemet: (Magyar Könyvszemle 1908.)

gató a pénztárhoz siet, átveszi a jövedelmet s a pénztárnokkal együtt személyesen teszi a pénztárba és látja el pecsétjével.

Az egyesület jótékonytételt is gyakorol. Ha a napi bevétel legalább húsz forint, négyet a szegényeknek adnak abból. A város szegényei fejenként 30—30 krajcárt kaptak belőle s mint a hosszabb listák tanusítják, nem egyszer sok szegény ember kapott néhány garast az urak mulatságából. Az ünnepi előadások tartását külön engedéllyel szokás kérni a protektortól. Ezek is két-félék: vagy örömnepélyek, kamaragróf, polgármester stb. beiktatásakor vagy választásakor, avagy ha szerencsétlenség sújtotta a várost, tűz pusztította, jégeső dült, jótékonycélú ünnepélyt tartanak a kárvallottak segélyezésére.

Az ó-év utolsó estéjén összegyűlnek a színházkedvelők. Hagyományos szokás, hogy az ember ilyenkor leveti az ó-esztendő gondját, baját s az újjal még nem törődik. Az igazgató is megteszi utolsó kötelességeit. Először fölolvassa a jelentést. A másik kötelessége vigabb: meghívja a társaságot a tánc-terembe. Ő gondoskodik a Szilveszter-este rendezéséről, hogy a germán kedély s talán a magyar virtus föllobogása mellett temes-sék el az évet s úgy menjenek majd haza a havas utcákon, boldog újesztendő kívánással. Különben nem feledkeznek el statutumba iktatni, hogy az igazgató a karnevál alatt is gondoskodjék táncestélyek rendezéséről. Azokban az időkben vigabbak voltak a farsangok. Germán ember különben se tudja elképzelni, hogy ne méltóképen ünnepelje meg a Rosenmontagot s a német hagyományban, irodalomban otthonosak lettek a farsang olasz mimuszai, melyek bizonytalán szerepeltek a színjátékot annyira kedvelő Szomolnok városában is. (Az adatok a gyűlési határozatokból: 1806. dec. 2., 1816. nov. 2., 1821. ápr. 17., 1843. dec. 31.)

A magyarság, bármilyen kevés is volt ezidétt a bányavárosokban, nem hiányzott. A tisztviselők vagy honoráciorok közt akadt magyar ember, ha nem akarjuk föltenni, hogy esetleg idevaló birtokos nemes is beállott a jókedvű németek közé. Egy 1806-ból való összeírásban s egy 1817-ből való gyűjtőívben a következő magyar nevekre találni: BALLÁS György, BERNÁT Imre, GAAL, NEMES-

SÁNYI, NYULASSY Gáspár, SZABÓ, SZERDAHELYI Mihály. Egy másik gyűjtőiven ugyanez évből, mely nők között járt sort, olvashatók: HORVÁTH Anna Mária, HORVÁTH Erzsébet, REGÉCZY Dóra és REVICZKY Erzsébet kisasszonyok névaláírása. Ha későbbről is volna ilyen lajstrom, bizonyos nagyobb arányban lennének a magyar nevek.

Mint az iménti ív mutatja, a gyöngébb nem is kivette a maga részét a társaságban s gyűjteményünkben van CORZAN The-resine kedves levele az igazgatóhoz, melyben a nőknek nagyobb részt kér a darab-választásban s sürgeti, hogy tartsanak piknikeket. Ime az asszonyok egyenjogúságának és mulatós kedvének szerény bizonyossága 1806. november havából.

Adataink a következő neveket őrizték meg, kik a társaság tagjai voltak: 1806-ban CANZLER László igazgató, 1810-ben CORZAN Gábor könyvtárnok, TRIBUS ruhatárnok, FRITSKÓ díszletmester, 1815-ben TRIBUS igazgató, 1816-ból ismeretes a teljes tisztikar: dr. INNGRUBER Ádám igazgató, ZIPPEL Jakab pénztárnok, KRISTEN Ignác könyv- és ruhatárnok, PRYBILLA Eduárd díszletmester, KÖPING Florián a segédje, 1817-ben, valamint 1818/9-ben PRYBILLA József az igazgató s KRISTEN Ignác a pénztárnok, 1821-ben igazgató INNGRUBER, 1823. és 1825-ben (talán 1824-ben is) CORZAN. 1826-ban könyv- és ruhatárnok KRISTEN, 1844. ben. OTT Károly az igazgató, 1845. és 1846-ban GEISZBERGER Ferenc, 1858-ban KRISTEN könyv- és ruhatárnok átadja hivatalát egy magyar embernek, FARKAS Pálnak s ez az utolsó név az iratok között. Nem nagy nevek ezek, de méltó följegyezni, mert a kultura munkásai voltak.

Négy díszelőadásról van följegyzés. 1817-ben br. RÉVAY kamaragróf tiszteletére rendeznek egyet. A költségek fedezésére a jegyeket aláírás útján terjesztik, hogy a jövedelem a szegényeknek jusson. 1821-ben pedig gróf (talán báró?) PERÉNYI János főispán látogatja meg Szomolnokot s ez alkalommal is díszelőadás van, valamint 1836-ban gr. NYÁRY L. kamaragróf tiszteletére. 1847-ben BARTAKOVICH Béla egri érsek jön Szomolnokra s az ez alkalommal rendezett díszelőadás pedig teljesen ingyenes.

Egy kelet nélküli, de föltétlenül későbbi időből való színlap azért nevezetes, mert három kis vígjátékot játszanak el s egyik

közülök magyar, «A közügyek», BERCSIK Árpádtól. Egyik napló tanúsága szerint 1841. augusztus 1-én is magyar előadás van, KISFALUDY Károly «Mikor pattant nem hittem volna» c. vígjátéka van műsoron, 1845-ben pedig egy másik KISFALUDY-darab, a «Mátyás diák». A német társulat ily szerény lángokat gyujtogatván a közös haza tiszteletére, nem feledkezik meg a népről sem. Kétszer említik, hogy tót nyelvű darabot adnak, a «Stara Laska» és a «Kocurkowo» címűeket. Megjegyzik, hogy az idegen nyelvű előadásokat köztetszés fogadta. A kevés magyarnak jól eshetett, hogy kedvelt költőjével találkozik a színpadon s a tót előadások alatt bizonyára tele volt a színház az egyszerű bányászok seregével, akik Szvatopluk nyelvét beszélték.

Nem volna érdektelen, ha megállapíthatnánk a társaság vagyoni mérlegét. De az adatok nem teljesek és nem kielégítők. Szám szerint ugyan tömérdek a kiadás-bevétel jegyzék s főleg a színházi számlák. Garmadába vannak gyűjtve, ahogy az illető igazgatók elrakták, hogy Szilveszterkor beszámoljanak vele.

Az egyes följegyzések szerint 1816-ban 316101 frt a bevétel és 315458 frt a kiadás. Egy sorozat, mely az 1819—21. évek közé esik, részint 10110 frt bevételt, részint 20825½ frt veszteséget állapít meg. Valószínű, ha teljes volna a napló, e nagyobb különbség kiegyenlítődne. Az egyikben részletezve van, hogy melyik darab mennyibe került. A WEISSENTHURM «Adelhaid Markgräfin von Burgau» c. lovagjátékának kiállítása a legfényesebb: 29485½ frtba kerül, aránytalanul több, mint akármelyik másik. Igaz, hogy a legtöbbet is jövedelmez, 8228 frtot, de ez sincs arányban a költségekkel. 1834-ben egy divatos német rémdráma, MÜLLNER «Die Schuld»-ja hozza a legtöbb nézőt. (Magyar színpadon is sokszor megfordult, kivált a kora időkben.) 1845-ben 31606 frt bevétellel szemben 32047 frt kiadás áll.

Az egyes följegyzések mellett három füzet pénztári napló meglehetősen pontosan és folytonosan van vezetve. Az első füzet 1822 okt. 13-ától 1835 nov 8-ig terjed. Ezek az esztendőök váltakozó eredménnyel zárulnak, vége felé kedvezőbbek a viszonyok: a 8—10 frtos jövedelmek egész 50 frtig is fölemelkednek. A második

füzet 1843. febr. 26-ig terjed. Most már minden esztendő, kivétel nélkül, jövedelemmel zárul, átlag 40—50 frttal. Az utolsó füzet 1855. aug. 18-ával szakad meg s itt már ismét megapadnak a bevételek.

Mindezekből megállapítható, hogy a szomolnoki színháznak némi jövedelme volt, bárminő csekélyke is. Néhány év passzíváját a következő év könnyen helyreütötte. A 30-as évek közepétől virágzott igazán. Ez időtájt tesznek szert nagyobb népszerűsége a magyar szintársulatok is s ez az állandó színházalapítások ideje. A szabadságharc vihara — mint említettük már — majdnem hároméves szünetet idéz elő s a BACH-korszak ráfekszik, ránehezedik az egész országra. Megérzi azt szükségképen a legkisebb kulturjelenség is. Mindazonáltal a Nádor-színház beérte kis jövedelmével is. Színházuk föl volt szerelve kellőképen (különben meglehetősen szerény összegre taksálták, 1843-ban ezer forintra volt biztosítva az épület maga) s sehol sincs nyoma, hogy anyagi eszközökön törték volna a fejüket. Természetes, hogy nem dolgoztak nyereszkedésre s szívesen segélyezték kis bevételükből a szegényeket.

Most próbáljunk belépni a hajdani, át nem alakított Nádor-színház belsejébe. Mindössze három jegyzék szól a ruhatárról. Kettő kissé naiv módon osztályozza a rekvizitumokat. Az egyik (dátum nélkül) első helyre teszi a frakkokat, melyek közt túlnyomó a katonai frakk. Egész ármádiát lehet vele fölszerelni. Civil frakk ellenben egy van, valamint roccoco-frakk is egy, míg inas-frakk három. Atila kettő: egy zöld és egy barna. Nem teljes öltözet szerint vannak fölvéve, a nadrágok — mint kevésbbé jellemző ruhadarabok — csak aztán következnek. Huszárjelmez csak egy van, még pedig piros. Női ruha általában kevés. Aztán süvegek, csizmák, sarkantyúk következnek, néhány fegyver és bútor, egy hárfa fából, két asztal és egy batár.

A másik jegyzék 1815. ápr. 5-én készült. Ez is előbb a katonaruhákat sorolja föl, aztán a civileket; következnek a többi rekvizitumok tizennégy számozott és ket számozatlan pont alatt fölvéve. E jegyzék folytatódik 1821-ig, fölsorolva, hogy minden

egy-egy darabnál mit szereztek be. A harmadik jegyzéket 1859. május 1-én készítette FARKAS Pál. Itt a holmik betűrendben vannak felsorolva. A bányaváros színháza huszonegy bányászklubot őriz ruhatárában. Ez a ruhatár valamivel bővebb, mint a két előbbi.

Voltaképen meglep a ruhatár szegénysége, mely se a hagyománnyal nincs arányban, se a gazdag műsorral. Azonban föltehető, hogy a tagok saját ruháikat, fegyvereiket, bútoraikat, házieszközeiket bocsátották a színház rendelkezésére. Kivált a női ruhatár hiányos, de hiszen a szomolnoki menyecskék és leányok bizonyosan a magukéiban pompáztak, még ha ártatlan színpadjuk nem is ismerte a mai fényűzését.

Következik a legfontosabb rész: a könyvtár. Erről négy katalogusunk van. Az első keletnélküli, de az irás mutatja, hogy a XIX. század legelejéről való lehet. Teljesen kezdetleges munka. A darabok cím szerint vannak betűrendve szedve, a szerző neve nagyon sok esetben nincs kitöltve. A könyvek könyvtári számjelzése szerint 146 kötet volna. A színház első idejéből származik.

A másodikat KRISTEN Ignác készítette, a szintársulat buzgó tagja és több ízben tisztviselője, akinek kezeírásában egyéb följegyzések is maradtak. Az első katalogusra ő írta rá: I. Periode. A második katalogus tulajdonképpen két részből áll s csak a második a KRISTEN munkája. Az első rész az előbbi katalogus formájában sorolja föl a könyveket, de már jóval többet, mert 518 a legmagasabb szám. E lajstromban két magyar munka van: «Mikor pattant nem hittem volna» és a «Mátyás diák», mindkettő a népszerű KISFALUDY Károly műve. Tót is kettő van: a «Stara Zaska» és »Kocurkowo». (Mint föntebb láttuk, mind a négy műsordarab.) E listát különböző idejű bejegyzések követik: az új szerzemények évről-évre beírva. Átlag elég kevés. 1832-ből van a legtöbb: 67 darab. Az utolsó dátum 1858. Ezután következik a kilenc csoportra osztott katalogus. E csoportok a következők: I. IFFLAND's Werke (42 drb). II. KOTZEBUE's Werke (96 darab). III. Aeltere Theatralische Sammlung (120 drb). IV. Bruskaische Sammlung (131 drb). V. Inngruberische Sammlung (62 darab).

VI. WEISSENTHURM's Werke (28 drb). VII. Gemischte Sammlung (107 drb). VIII. Deutsche Schaubühne (kitöltetlen). IX. Nachträgliche Sammlung (59 drb). Látnivaló, hogy teljesen rendszer-telen. A három legnépszerűbb szerző művei külön vannak csoportosítva. A IV. és V. pont, úgy látszik, az adományozó nevét viseli. A régi betürendes katalogusban mindenesetre nehezebb eltévedni, mint e csoportokba osztottban.

1858-ban FARKAS Pál, az új könyvtárnok, két új katalogust készít. A kettő jórészt egyforma, mindkettőben javítások vannak, de az egyik teljesebb. A darabok betürendbe vannak szedve, külön megjegyezve a kiírt szerepek. Az első katalogusban a legmagasabb szám 503. (Mivel gyűjteményes vállalatok is vannak benne, a kötetek s a szindarabok száma jóval nagyobb.) A katalogus végén föl vannak sorolva a hiányzó könyvek, szám szerint 106 s a hiányzó szerepek, szám szerint 67. (Köztük a két magyar darabé is.)

Az 1858/9. esztendő valamelyes fordulópontot jelez. Legalább az adatok itt megszűnnek s itt szükségesnek látják számot vetni. Erre mutat a rendszeres átadás s a hiányzó könyvek jegyzékbe vétele.

De a szintársulat nem oszlott föl. A második FARKAS-féle katalogus is bizonyítja. Az új szerzemények szükségessé tették a régi katalogus kiegészítését. Itt már nincs meg a hiányzó könyvek jegyzéke, ami fölösleges is lett volna. A legnagyobb szám 549. A leírt szerepek között a két magyar darabé újból helyet foglal. Tehát időközben leiratták.

FARKAS Pál jó magyar neve ellenére is csak németül folytatja a munkát. De a magyar nyelv kezd tért nyerni. A két régi magyar darabhoz a következő tíz magyarnyelvű színjáték járul: ALMÁSI BALOGH Tihamér: A miniszterelnök bálja. BALÁZS Sándor: Miért nem házasodik meg a sógor? BERCIK Árpád: A közügyek. CLAIRVILLE és GASTINEAU: Erneszt. FELEKI Miklós: Hogy lehet hírt szerezni? HENNEQUIN: Három kalap. LABICH és MUS: A kompanisták. LÜNN József: Apró félreértések. MOSER: Kukli prédikációk. SZÉPFALUDY Ferenc: A regény vége.

Ezek már a 70-es évek termékei. Ezek volnának tehát az

utolsó adatok. A szomolnoki szintársulat azonban még fennállt. Úgy mondják, hogy még az 1880-as évek közepén is játszott a színházban. De mivel minden adat hallgat róla, valószínű, hogy nem fejlődött s hogy nem fejthetett ki olyan igazi működést, mint annak előtte.¹ Új darabokat se szereztek be. Elmúltak a régi kedélyes Szilveszter-esték, nem éltek CORZAN és PRYBILLA, kik mint igazgatók, rendezők és színjátások elől jártak. A régi gazdag Szomolnok se volt már, siető és kalmár idők következtek; a politika s a kenyérkereset kora, melyben az embereknek nincs kedvük oly kedves, de sok időt igénybe vevő társasággal foglalkozni, mint a színházkedvelőké. Mert csak kedves időtöltés lehetett ez akkor, amely a XIX. század közepéig valóságos művelődéstörténeti jelenség volt, mely virágot hajtott a régi bányaváros germán levegőjében.

VÉRTESY JENŐ.

¹ A színház legújabb korára vonatkozó adataimat Helbing Ferenc festőművész úr szives utánjárása nyomán közlöm. A Prybilla-család már nem él Szomolnokon. A hagyomány azért nem halt meg teljesen, műkedvelő szintársulat most is van s jelenben a Corzan-család egy tagja, Petrogalli Leontine bányatanácsosné vezeti. Előadásait a helybeli «Nagyszálló»-ban szokták tartani.